

ЦЕНТР
українсько-європейського
наукового співробітництва

Український державний університет імені Михайла Драгоманова

Центр українсько-європейського наукового співробітництва

Всеукраїнське науково-педагогічне
підвищення кваліфікації

**«ЗАСОБИ І ПРИЙОМИ, ЯКІ СПРИЯЮТЬ
РОЗВИТКУ Й КОМУНІКАЦІЇ ПЕДАГОГІВ
ТА ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ
ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ»**

30 січня – 12 березня 2023 року

Видавничий дім
«Гельветика»
2023

Використання морфонологічних знань у навчанні дітей з тяжкими порушеннями мовлення Рібцун Ю. В.	82
Комунікативно-мовленнєвий онтогенез дітей раннього віку з церебральним паралічем Синиця А. О.	86
Принципи та компоненти інклюзивного освітнього середовища закладу загальної середньої освіти Сойчук Р. Л.	89
Перспективи корекції мови Соколова С. О.	91
Використання альтернативних та додаткових засобів комунікації при роботі з дорослими особами з особливими потребами Соловйова Т. Г.	94
Альтернативна та додаткова комунікація як сукупність засобів розвитку комунікативно-мовленнєвої компетентності дітей з ООП Соха Н. В.	97
Дидактична гра як один із методів активного навчання Тягнирядно Є. В.	100
Корекція тривожності та страхів, викликаних війною, у дітей з порушеннями інтелектуального розвитку з використанням прийомів арт-терапії Федоренко М. М.	104
Комунікативна компетентність корекційного педагога Фурман О. Ф.	106
Культура мовлення педагога і шляхи її вдосконалення Шостак О. О.	109

місяцях, в освіті, нажаль частково. Останні роки система онлайн освіти стрімко увірвалась у наше життя і викликала багато складнощів у роботі з дітьми які мають особливості психофізичного розвитку. Онлайн-навчання залишається недостатньо адаптованою, розвинуеною та різноманітною, тож дана проблема потребує подальшого вивчення та системної адаптації АДК-матеріалів для онлайн-навчання, щоб діти могли використовувати певні символи не тільки в навчанні, а і побуті, враховуючи лінгвістичні особливості та сприймання дітей з ООП [4].

Література:

1. Альтернативна й додана комунікація – зв'язок із навколишнім світом для тих, хто не може говорити. ЮНІСЕФ для кожної дитини. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/stories/alternative-communication>
2. Включення дітей з особливими потребами у соціальне середовище: особливості формування комунікації та подолання поведінкових розладів: навчально-методичний посібник. Київ : Інститут спеціальної педагогіки і психології ім. Миколи Ярмаченка, 2020. 137 с.
3. Теорія та практика використання альтернативної комунікації для осіб з особливими освітніми потребами : навчально-методичний посібник. Київ : ФОП Усатенко Г. В., 2021. 80 с.
4. Усатенко Г. В. Огляд розвитку систем альтернативної комунікації у світі. URL: <http://www.dyvogra.com/uk/aac-usatenko/>

ДИДАКТИЧНА ГРА ЯК ОДИН ІЗ МЕТОДІВ АКТИВНОГО НАВЧАННЯ

Тягнирядно Є. В.

кандидат педагогічних наук, доцент,

професор кафедри мовної підготовки

Одеський державний університет внутрішніх справ

м. Одеса, Україна

Гра, як важлива форма життєдіяльності, була об'єктом розгляду багатьох галузей наукового знання. У творчому доробку психологічної науки досліджувались: суспільно-історична (Г. С. Голл), біологічна (К. Грос), психоаналітична (З. Фрейд) природа гри. Педагогічний потенціал гри розглядався з позицій: впливу ігрової діяльності на розвиток дитини, взаємозв'язку спілкування та гри, педагогічного керівництва ігровою діяльністю, впливу ігор на результати навчальної

діяльності учнів, застосування гри як засобу навчання тощо. Так, К. Ушинський радив включати ігрові моменти (елементи цікавості) у серйозну навчальну працю учнів, щоб пізнання було більш продуктивним; С. Шацький називав гру «життєвою лабораторією дитинства»; Л. Виготський зазначав, що гра «пронизує» усю діяльність учня і має своє внутрішнє продовження у навчанні та праці; А. Макаренко вважав ігри такими ж важливими для розвитку дитини, як справжня праця для дорослого; В. Сухомлинський стверджував, що без гри не може бути повноцінного розумового розвитку учнів.

На сучасному етапі різноманітні теорії гри збагачені положеннями особистісно орієнтованого навчання, ідеями активності та саморозвитку особистості, технологіями інноваційної педагогічної діяльності.

Навчально-педагогічна гра будь-якого виду є практичною груповою справою з вироблення оптимальних рішень, застосування методів і прийомів у штучно створених умовах, що відтворюють реальну ситуацію. Учасники гри у процесі імітаційного моделювання занять, розв'язування проблемних ситуацій одержують нове конкретне уявлення про сутність своєї майбутньої діяльності. Мета педагогічних ігор – формування у студентів уміння вже під час навчання у вищих навчальних закладах (ВНЗ) поєднувати теоретичні знання з практичною діяльністю. Цей процес активізується за умови поєднання теоретичних знань, здобутих на лекціях, семінарах, самостійно, з розв'язанням конкретних педагогічних завдань та психолого-педагогічних ситуацій. Таким чином, застосування набутих знань не відкладається на тривалий термін (яким чимало студентів вважають час навчання в університеті), а відбувається відразу ж – у процесі розв'язування різноманітних психолого-педагогічних ситуацій.

У дидактичних іграх, створених педагогікою, ігрова діяльність спеціально планується і пристосовується до навчальних цілей. Дидактичні ігри є різновидом ігор за правилами, де одночасно поєднуються дві сфери людської діяльності – навчання та гра. У навчальному процесі ВНЗ вони використовуються як методи активного навчання, що дають змогу формувати професійні знання, уміння і навички шляхом залучення студентів до інтенсивної діяльності.

Варто також відзначити, що на відміну від ігор взагалі, дидактичні ігри характеризуються чітко поставленою навчальною метою з орієнтацією на відповідний педагогічний результат. У цілому місце і роль дидактичної гри в освітньому процесі, вдале поєднання ігрових елементів і навчання багато в чому залежать від розуміння функцій і класифікацій педагогічних ігор. Дослідники по-різному класифікують ігри, а самі класифікації часто суперечать одна одній. Зокрема, до дидактичних ігор відносять сюжетно-рольові ігри, ігри-вправи, ігри-

драматизації, ігри-конструювання, ділові ігри, а також: дидактичні ігри лише комунікативної форми, ті, що поєднують комунікативні форми та практичні дії, комунікативні форми, наочність і предмети. За рівнем пізнавальної діяльності розрізняють репродуктивні ігри (формують необхідні знання і уміння); проблемно-пошукові (передбачають елементи пошуку, здійснення логічних операцій), творчі (спрямовані на виявлення індивідуального творчого потенціалу).

Аналіз наукових праць дає змогу виокремити основні функції дидактичної гри: спонукальну (викликає інтерес у студентів), комунікативну (особистісна взаємодія та спілкування майбутніх фахівців у системі «студент-студент» і «викладач-студент»), самореалізації (кожен учасник гри реалізує свої можливості), розвивальну (розвиток пізнавальних здібностей та інших якостей), діагностичну (рівень оволодіння професійними знаннями, уміннями і навичками, рівень творчості), розважальну (отримання задоволення), корекційну (внесення позитивних змін у структуру особистості майбутнього фахівця) [4, с. 184–185].

Найсуттєвішим моментом дидактичної гри має бути збереження її своєрідності як ігрової діяльності в межах навчальної, що створює можливості для максимального виявлення самостійності, ініціативи, активності і творчості. Ігрове моделювання розкриває простір для пошуку самостійного розв'язання професійного завдання, корекції цього процесу. За допомогою гри відбувається перехід навчальної діяльності у навчально-творчу, оскільки створені умови сприяють виявленню потенційних можливостей студентів, їх творчих здібностей. Ігрове моделювання дає змогу уникнути педагогічних стереотипів, шаблонів, що особливо важливо для розвитку готовності до майбутньої професійної діяльності.

В основу дидактичної гри покладено загально-ігрові елементи: соціальну, психолого-педагогічну проблему; наявність ролей; ситуацій, в яких відбувається їх реалізація; дії, за допомогою яких реалізується роль; різноманітні ігрові предмети. Особливу увагу ми звертаємо на такі ознаки гри: моделювання умов, наближених до реальних, що імітують професійно-педагогічну діяльність; поетапний розвиток гри, внаслідок чого виконання завдань попереднього етапу впливає на хід наступного; наявність складних і конфліктних ситуацій; обов'язкову спільну діяльність учасників гри; опис ситуацій та об'єкта ігрового імітаційного моделювання; контроль ігрового часу; заздалегідь розроблену систему оцінок; правила, які регулюють хід гри; елементи змагання.

Не варто залишати поза увагою й те, що характер навчальної дисципліни та особливості тем, що вивчаються студентами, визначатимуть вид дидактичної гри, кількість учасників, способи її проведення та обговорення гри.

Як довела практика, дидактичну гру можна проводити перед викладенням лекційного матеріалу, після нього, або організовувати на її основі весь навчальний процес. Така групова форма навчальної діяльності має багато суттєвих переваг: розвиває комунікативні уміння студентів, забезпечує обмін знаннями, сприяє формуванню навчальної мотивації. Дуже часто при такій роботі спостерігається виявлена Є. Ільїним закономірність: групова робота «втягує» в активну роботу навіть пасивних, слабо мотивованих студентів, оскільки вони не можуть відмовитися виконувати свою частину роботи, не будучи підданими обструкції з боку товаришів. Крім того, підсвідомо виникає установка на змагання, бажання бути не гіршим за інших [2, с. 71].

Отже, сьогодні, як ніколи, потрібна педагогічна теорія, спроможна підвищити ефективність професійної підготовки майбутніх правоохоронців, необхідні такі методи та технології навчання, які б забезпечували розвиток не лише студентів, а й самих викладачів, і не суперечили тенденціям удосконалення навчально-виховного процесу в цілому. А це, в свою чергу, дозволяє зробити висновок про те, що, використання дидактичних ігор у процесі підготовки правників:

- є важливим напрямом удосконалення технологій навчання у системі вищої освіти;
- має великий педагогічний потенціал, створює для студентів атмосферу психологічного комфорту;
- активізує навчально-пізнавальну діяльність студентів, підвищує інтерес до навчальних занять;
- породжує потребу в психолого-педагогічних та професійних знаннях, їх практичному застосуванні;
- забезпечує навчальну активність студентів, перехід від пізнавальної до професійної мотивації.

Література:

1. Гончаренко С. Український педагогічний словник. К. : Либідь, 1997. 376 с.
2. Капська А.Й. Гра як активний метод навчання студентів майстерності слова. Рідна школа, 1991. № 10. С. 71–73
3. Педагогічні технології: теорія та практика: Курс лекцій : навчальний посібник / За ред. М.В. Гриньової. Полтава, АСМІ, 2004. 180 с.
4. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. К. : «Академвидав», 2006. 352 с.

КОРЕКЦІЯ ТРИВОЖНОСТІ ТА СТРАХІВ, ВИКЛИКАНИХ ВІЙНОЮ, У ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ З ВИКОРИСТАННЯМ ПРИЙОМІВ АРТ-ТЕРАПІЇ

Федоренко М. М.

фахівець (практичний психолог)

Комунальна установа «Інклюзивно-ресурсний центр»

Молочанської міської ради

м. Молочанськ, Запорізька область, Україна

Наша країна наразі вже понад рік перебуває в умовах воєнного стану. Обстріли, покинуті домівки, життя в безперервному стресі – це реальність сьогодення наших дітей. Особливо важко адаптуються до нових умов життя діти з особливими освітніми потребами. Корекції тривожності та страхів особливо потребують діти з порушеннями інтелектуального розвитку, оскільки вони наряду з характерними порушеннями когнітивної сфери мають значні проблеми із соціалізацією, комунікацією, розумінням почуттів, мотивів поведінки інших людей. Порушення інтелектуального розвитку зумовлені ураженням центральної нервової системи та мають зазвичай непрогресуючий характер. Тому такі діти здатні до поступального пізнавального та емоційно-вольового розвитку, хоча зі значними труднощами. Внаслідок цього, ефективним методом в процесі корекції емоційно-вольової сфери у дітей з порушеннями інтелектуального розвитку є арт-терапія. Арт-терапія виконує три основні функції: компенсаторну, розвиваючу, навчальну.

Компенсаторна функція полягає в тому, що дитина, яка не може вербально виразити та не розуміє свої почуття з оточуючим світом, отримує механізм для цієї взаємодії.

Механізм впливу розвиваючої функції полягає в тому, що за рахунок удосконалення навичок та багаторазового використання дитина поширює зону власного контролю та взаємодії з оточуючими.

Методи досліджень: аналіз теоретичних матеріалів з теми, проведення психодіагностичних методик, опис власних напрацювань.

Практична значущість: результати дослідження можуть бути використані студентами педагогічних ВУЗів під час вивчення специфіки роботи з дітьми з порушеннями розумового розвитку у курсі соціально-педагогічних і психолого-корекційних дисциплін.

Дослідження впливу занять з використанням методів арт-терапії проводилося з використанням дистанційних технологій в Комунальній установі «Інклюзивно-ресурсний центр» Молочанської міської ради. Заняття проводилися протягом 2022–2023 років з 14 дітьми, що мають